Kuralsızlık, Azgelişmişlik ve Gelişmekte Olmanın Elbisesidir!

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karaağaçlı

1.Öndeyi

"Kuralsızlık, Azgelişmişlik ve Gelişmekte Olmanın Elbisesidir!" temalı bu çalışmanın temel amacı; az gelişmişlik, gelişmekte ve gelişmiş olma haliyle kuralsızlık bağlarına Türkiye kamuoyunun dikkatini çekmektir. Alan yazın verilerine ek olarak yazarın postpozitivist görülerine ve gözlemlerine dayalı oluşturulan çalışma; (1)Öndeyi, (2)Kuralsızlık ve Anarşi Etimolojisi, (3)Kuralsızlığın Doğurguları, (4)Az gelişmişlik, Gelişmekte ve Gelişmiş Olma Haliyle Kuralsızlık Bağları, (5)Sonuçlar, (6)Öneriler, (7)Vargı ve Yargı alt başlıklarında kaleme alınmıştır.

2. Kuralsızlık ve Anarşi Etimolojisi

Kuralsızlık , kökenini Yunanca "anomi"den alırken; özünde "kanunsuzluk" ve "normsuzluk" ifadeleri taşır. Burada kanunsuzluk ve normsuzluk içeren anomi ile anarşinin karıştırılmaması için aşağıda kuralsızlık (anomi) ile anarşi kavramları ana çizgilerle tanıtılmaktadır. Çalışmanın bundan sonraki satırlarında ifade bütünselliği açısından anomi yerine; kuralsızlık kavramı kullanılmaktadır. Karaağaçlı, 2021: 195):

Kuralsızlık;

- Kişisel yön kaybolmasıdır.
- Kuralların yitimidir.
- Toplumsal dokuların gevşemesidir.
- Toplumsal bağların zedelenmesidir.
- Toplumsal dayanışmanın giderek imha olmasıdır

Anarşi;

- Kanuna uymayan başıbozuk bireylerin davranışlarıdır.
- Hiç bir norma sahip olmayan bir sosyal durumdur.
- Bir otoriteye ve bir siyasaya yönelik tavır göstermedir.

Her toplumda toplumsal yaşamı düzenleyen kurallar ve normlar vardır. Gelinen yeni toplumsal aşamada bu kural ve norm "tanı-ma-ma hali" anomiyi doğurur. Anomi, toplumsal denge ve bütünleşmenin bozulduğu durumlarda ortaya çıkan bireysel davranışlardaki kuralsızlık ve normsuzluk durumudur.

Her toplum kuralsızlık yaşayabilir. Dayanışmanın azaldığı, işbölümü ve uzmanlaşmanın sonucu farklılıkların arttığı toplumlar yani kentlileşen toplumlar da kuralsızlığa aday toplumlardır.

Fransız sosyolog Durkheim (1858-1917) ve Amerikalı sosyolog Merton (1910-2003) anomiyi, toplumun istedikleriyle bireylerin kendi istekleri arasındaki farklılaşma olarak görmüşlerdir (Durkheim, 1951; 241 ve Merton, 1973:134).

Kuralsızlık, bireylerin bir davranışta bulunması gerektiğinde hangi normu ölçüt alacaklarını bilememe ve toplumla çelişme durumudur. Çünkü; bireylerin toplumsal normları benimsemeyerek çelişmeleri toplumla bütünleşmelerini engeller ve düzensizlik durumu oluşturur.

Durkheim'a göre, Marksist kuramın vurguladığı işçi-işveren ve endüstriyel sınıf çatışması da bir tür bir kuralsızlık belirtisidir (Durkheim, 1951; 247 ve Marx, 2016).

3.Kuralsızlığın Doğurguları

Kuralsızlık, Bireyin (1)Kendine, (2)Ailesine, (3)Topluma, (4)Devlete ve (5)Devletin topluma yabancılaşması olarak farklı hallerle beliren kuralsızlıklar sosyolojik yapıda güçsüzlük ve çaresizlik duygularını barındırır.

Kuralsızlık bireysel ve toplumsal davranış kalıplarıyla ilgili olarak şu özellikleri içerir:

- Kuralsızlık; yalnızlaşmadır. Yalıtılmışlıktır. Kültürel ve sosyal yön bulmakta zorlanmadır. Adaletin örselenmesidir.
- Yasama, yürütme ve yargının formasyonları gereği işlevleri zayıflıyor.
- Sosyo-ekonomik gelir dengesizlikleri güncel pratik yaşamları zorlaştırırken; gelir dağılımındaki eşitsizlikler derinleşiyor.
- İç ve dış göçler artıyor.
- Kent kültürüne uyumsuzluklar çoğalıyor.
- Bireysel ve toplumsal güven bunalımı artıyor.
- Hukuk ve adalet sisteminde kararların geç sonuçlanmasıdır.
- Kültürel normlar önemsenmiyor.
- Plansız ve ranta dayalı şehirleşmeler yaygınlaşıyor.
- Sosyal-mahalle baskısıyla bireylerin kendi içlerine çekilmesi yaygınlaşıyor (Mardin, 2017).
- Kabalık ve nobranlık davranışları toplumda sıradan hale geliyor.
- Toplumsal kalıp değer yargılarının anlamlı görülmüyor.
- Toplumsal ortak yaşama nezaketi kayboluyor.
- Toplumda saygı ve sevgi azalıyor.

- Empatik tutumlardan uzaklaşılıyor.
- Hoşgörü kayboluyor.
- Çalışma hayatında mesleki etik toplumsal hayatta ise bireysel ve toplumsal ahlak iklimi zayıflıyor.

4.Az gelişmişlik, Gelişmekte ve Gelişmiş Olma Haliyle Kuralsızlık Bağları

Az gelişmişlik kavramı, İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişmiş ülkeler tarafından, kendileri gibi olmayan ülkeleri tanımlama ve ötekileştirme amacıyla betimlenirken; gelişmekte olma kavramı ise birey başına düşen milli gelirin 1.000 ile 10.000 Dolar arasında olan ülkeler için kullanılmaktadır.

Birey başı yüksek milli gelir ve sanayi sektörünün egemen olduğu ekonomik yapılara sahip ülkeler bu tanımlamada gelişmiş ülke statüsünde anılmaktadır.

Türkiye, Hazine ve Maliye Bakanı Şimşek tarafından şu açıklamaya göre; "Yuvarlamam gerekirse (bu yıl) yaklaşık 1,1 trilyon dolarlık bir ekonomi haline geleceğiz. Bu önemli. Bu program dönemi sonunda yani 2026'da, Dünya Bankasının tanımıyla yüksek gelirli gelişmiş ülkeler kategorisine girmiş olacak (Şimşek, 2023).

Bu açıklamayla birlikte; Türkiye gelişmekte olan bir ülkedir ve cumhurbaşkanlığı sistemiyle yönetilen demokratik, laik ve üniter bir anayasal cumhuriyettir. Resmî dili Türkçedir ve nüfusunun çoğunluğu Sünni Müslüman'dır. Türkiye, OECD, G20 ve Türk Devletleri Teşkilatı'nın kurucu üyesidir. Türkiye NATO'nun ilk üyeleri arasındadır.

Evrensel ölçekte; gelişmekte olan ülkeler grubunda; Arjantin, Çin, Çek Cumhuriyeti, Mısır, Hindistan, Rusya ve Türkiye vardır.

Özde kurallara uyma ve uygulama gelişmişlik ölçütleri arasındadır.
Kuralara uyma, her alanda tavizsiz uygulandığında, O ülke gelişmişlik yolunda önemli ve kıymetli adımlar atıyordur.

- Bireylerin, toplumun ve devletin hukuk kurallarına uyması gelişmişlik yansımasıdır.
- Sorgulayan, analiz eden ve eleştiren kurşunsuz kalemlerin varlığı Comhuriyetçi Normatif Demokrasinin gelişmişlik iklimidir Karaağaçlı, 2025-2).

- Çalışma hayatında akrabaların işe alınması yerine; görev-liyakat ilişkisinin kurulması gelişmişlik yansımasıdır.
- Kimlikci ve yankesici ahlak yerine; evrensel ahlak özelliklerinin yaşanması gelişmişlik halidir (Karaağaçlı, 2025-1).
- Velilerin okullara, yöneticilere ve öğretmenlere baskı uygulama yerine empatiyle yaklaşması gelişmişlik tavrıdır.
- Toplumda hukuk kurallarının işlevsel olması ve mahkemelerle adaletin sağlanması gelişmişliğin hukuksal yansımasıdır.
- Merkezi sınavların "emek emanettir" ilkesiyle yapılması gelişmişliğin hak etme yansımasıdır.

5.Sonuçlar

"Kuralsızlık, Azgelişmişlik ve Gelişmekte Olmanın Elbisesidir!"
konulu bu çalışmada ulaşılan sonuçlar aşağıda sıralanmaktadır:

- Kuralsızlık, Bireyin (1)Kendine, (2)Ailesine, (3)Topluma, (4)Devlete ve (5)Devletin topluma yabancılaşması olarak farklı hallerle kendini gösterirken sosyolojik yapı zedelenir.
- Kuralsızlıklar sosyolojik yapıda güçsüzlük ve çaresizlik duygularını barındırır.
- Kuralsızlıkla toplumsal dayanışma ahlakı zayıflar.
- Kuralsızlıkla sosyal yardımlaşma duyguları zayıflar.
- Kuralsızlıkla bireyler giderek yalnızlaşırken; manevi, insani ve hukuki değerleri zayıflar.
- Kuralsızlıkla, köşe dönmeci maddiyatçı algılar yayılır.
- Kuralsızlıkla, profesyonel mesleki etik kuralları çıkar elde etmeye evrilir.
- Kuralsızlıkla emeksiz ve kısa sürede hızlı zengin olma isteği toplumsal dokuyu zedeler.
- Kuralsızlıkla aile, apartman, sokak, mahalle ve semt kültürü yozlaşır.
- Kuralsızlıkla kozmopolit şehir hayatıyla güvenlik sorunları artar.
- Kuralsızlıkla liyakatsizlik *ve* çıkarcı yandaşlık yaygınlaşır.
- Kuralsızlıkla, evlilik kurumu gibi düzenleyici kurumlar sarsılır. Evlilikler kural-sız-laşır. Evlilik süreci ve boşanmaları sonucunda intihar ve cinayet olayları artar.

6.Öneriler

"Kuralsızlık, Azgelişmişlik ve Gelişmekte Olmanın Elbisesidir!" konulu bu çalışmada ulaşılan sonuçlar ışığında dikkate alınmasında yarar beklenen öneriler aşağıda sıralanmaktadır:

- Toplumda kuralsızlığı önlemek için; ekonomik gelir düzeyinin yükseltilmesi, eğitim düzeyinin artması ve şehir yaşamına uygun birlikte yaşama kuralları bireysel ve toplumsal düzeylerde içselleştirilmelidir.
- Cumhuriyetçi Demokrasi için; her görüşün önemli ve kıymetli olduğu unutulma-ma-lıdır.
- Toplumda hukukun üstünlüğünü savunma, kurallara uyma, mahkemeleri etkin çalıştırma ve kuralsızlık yerine kurallara uyma bağlamlı gelişmişlik özellikleri ırk, dil, din ve cinsiyet ayrımsız ulusal ölçekte uygulanmalıdır.
- Çalışma hayatında, torpil, güç ve yakın ilişkiler yerine; iş bölümü*,* sosyal adalet *ve* iş ahlakı önemsenmelidir.
- Serbest piyasa ekonomisinin rekabet koşulları iyi denetlenmeli sahip olunan gücün kötüye kullanılması önlenmelidir.
- Eğitimde ve çalışmada fırsat eşitliği sağlanmalıdır.
- İş hayatında ve yönetimde hakkaniyet duygusu geliştirilmelidir.

7.Vargı ve Yargı

Kuralsızlıkla insanlar toplumda nereye ait olduklarını tam olarak bilemediklerinden, sahip oldukları sınırlarını çizemez, hedef ve gereksinimlerine ulaşmada hayal kırıklıkları yaşarlar. Kuralsızlıkla sosyal konumlara gelmenin kuralları gevşer, bireysel ve toplumsal şiddet artar. Etnik kültürel çatışmalar çoğalır.

Toplumda hukukun üstünlüğü, adalete güven, bağımsız mahkemelerin tam bağımsız olması ve hukuk standardının yükseltilmesi kuralsızlığı önleyen girişimlerden olduğu unutulmamalıdır.

Kuralsızlığın panzehiri olarak; yasama, yürütme ve yargı alanlarında işlevsel bağlar kurulmalı, Cumhuriyetçi Demokrasi için Cumhuriyet'in Kurucu Felsefesiyle Atatürk ve İlkeleri Ulusal Ölçekte yaşanıp uygulanmalıdır.

Çünkü; kuralsızlık Cumhuriyetçi Demokrasili Atatürk İlkeleri bağlamlı yurttaşlık bilinci ve hedefleri ile önlenmiş olur.

Kaynaklar

Durkheim, E. (1951). **The Division of Labor in Society.** Çev: Spaulding-Simpson.

Division of Labor. USA. New-York.

Karaağaçlı, M. (2015). Toplumun Ortak Aklı Dil ve Kültür. Akşehir: **İstasyon Gazetesi.** 22**.** 12.2015. **www.ıstasyon.com.tr**

Karaağaçlı, M. (2021-1)**. Eğitimin Sosyolojisi.** İkinci Yazım Birinci Basım. Ankara: Kitapçı Basımevi Yayıncılık Dağıtım Tasarım San Tic. Ltd. Şti. ISBN No:978-605-62357-9-5. Bandrol Seri Aralıkları: THG-PRH 637078-637207.

Karaağaçlı, M. (2025-1). **Evrenseli Örseleyen, Kimlikçi ve Yankesici Ahlak.** http://www.mektepligazete.com.Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 12.01.2025.

Karaağaçlı, M. (2025-2).**Kurşunsuz Kalem ve Normatif Demokrasi İklimi.** http://www.mektepligazete.com.Köşe Yazıları. Mustafa Karaağaçlı. 22.01.2025.

Mardin, Ş. (2017). Şerif Mardin Mahalle Baskısı Kavramını Anlatıyor. **Medyascope.** 07 Eylül 2017.

Marx, K. (2016). **Das Kapital. Anlatılan Senin Hikayendir.** Gece Kitaplığı

Merton, K. R. (1973). **Social Structure and Anomie, Social Theory and Social Structure.** The Sociology of Science Volume:3; Issue:5..

Şimşek, M. (2023). Türkiye'nin 2026 Hedefleri. 15.Eylül 2023.

Weber, M. (2004). **Sosyolojinin Temel Kavramları.** Çeviren: Medeni Beyaztaş. Efkar Yayınevi.

İletişim ve Erişim

Dr. Öğr. Üyesi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.
e-posta : mkara@gazi.edu.tr
ORCID : https://orcid.org/0000-0003-3488-1021
Web (1): w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web (2): https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
Spor: :www.yurtspor.com. yazarlar
Eğitim-Sosyoloji Güncel : www.mektepligazete.köşe yazıları
Bilim-Araştırma: www.mektepligazete.bülten
Facebook (1): Kirizma
Facebook (2): Mustafa Karaağaçlı
Twitter : M_Karaagacli_
İnstagram : mustafakaraagacli1

Blog :mustafakaragacli.blogspot.com